

Osalejad

21.05.2019 Eesti Tervishoiu Muuseumis toimunud partnerorganisatsioonide arutelupäeval osalesid järgmiste organisatsioonide esindajad: Eesti Tantsukunsti ja Tantsuhariduse Liit, Eesti Balletiliit, Eesti Kaasaegse Kunsti Arenduskeskus, Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite ühing, Eesti Arhitektide Liit, Eesti Kunstnike Liit, ASSITEJ Eesti Keskus, Eesti Teatri Agentuur, Eesti Harrastusteatri Liit, Eesti Lavastajate Liit, Eesti Väike-ja Projektiteatri Liit, Eesti Lavastuskunstnike Liit, Eesti Näitlejate Liit, Eesti Etendusasutuste Liit, Eesti Heliloojate Liit, Eesti Muusikafestivalid, Music Estonia, Eesti Pärimusmuusika Keskus, Eesti Jazzliit, Eesti Muusikanõukogu, Eesti Interpreetide Liit, Eesti Esitajate Liit, Eesti Fonogrammitootjate Ühing, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, ELNET Konsortsium, Eesti Lastekirjanduse Keskus, Eesti Kirjanduse Teabekeskus, Eesti Kirjastuste Liit, Eesti Kirjanike Liit, Eesti Muuseumiühing, ICOM Eesti, Rahvusarhiivi filmiarhiiv, Eesti Stsenaristide Gild, Eesti Filmitööstuse Klaster, Eesti Disainikeskus, Eesti Muinsuskaitse Selts, Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, Eesti Folkloorinõukogu, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit, Eesti Kultuuriseltside Ühendus, Eesti Instituut, Eesti Kultuuri Koda, Eesti Kirikute Nõukogu.

Päevakava

Kohtumisel olid sisendiks varasemate teemarühmade kokkuvõtted ning ettepanekud 2030. aasta eesmärkideks ja sihtideks. Partnerorganisatsioonide esindajad täiendasid ja täpsustasid varasemate kohtumiste hinnangut kultuuri olukorrale 2019. aastal; kirjeldasid valdkondlikke eesmärke ning nende põhjal sünteesisid koos laudkonnakaaslastega valdkonnaüleseid sihte; kõrvutasid sihtide sõnastusi varasemate teemarühmade sõnastustega ning otsisid tegevusi, mis võimaldaksid nende sihtideni jõuda. Iga arutelu osa puhul on toodud välja mõned mõtted ning ideed. Kindlasti oli laudkondades ka vastandlikke arvamusi ning valdkonniti toodi välja erinevaid kitsaskohti ning positiivseid trende. Oluline oli valdkondadel omavahel mõtteid vahetada ning üksteisele omi eesmärke tutvustada ja põhjendada nende laiemat olulisust ning ühiseid suundi leida.

Kokkuvõtet tehes ei ole ühtlustatud kasutatud mõisteid (nt professionaalne kultuur), refereeritud on laudkondade kirjapandud sõnastusi.

Aasta 2019 olukorra kirjeldamine (väljakutsed ja positiivsed aspektid)

Väljakutse on kultuurivahendajate vähesus, et loojad saaksid tegeleda ainult loomisega ja ei peaks keskenduma enda turundamisele.

Toetusi jagavates fondides (sh Kultuurkapitalis) puudub muinsuskaitset toetav suund.

Vajadus loometaristu mõtestatud arendusteks ja rahastuseks on ka tõmbekeskustes, mitte ainult ääremaa piirkondades.

Haldusreform ei ole edendanud professionaalse kultuuri levikut.

Raske on kaasata praktikante - eraldi meetme loomine praktikantide kaasamiseks, et oleks korraldajate järelkasvu.

Vähene meistri-selli suhe nii organisatsioonide kui isikute tasemel.

Haridus- ja teadusvaldkonna alarahustus - õppejõud lähevad parema palga nimel ülikoolidest üldhariduskoolidesse tööle.

Eel-professionaalses hariduses võiks teadvustada, et valdkondades on rohkem ameteid (nt filmivaldkonnas tahetakse saada režissööriks, vähem koolitatakse tehnilist meeskonda, kes on võtteplatsil).

Huviharidust käsitletakse tänases poliitikas HTMi haldusalas oleva noorsotöö osana (eagrupile 7-19), aga huviharidus on elukestev ning sisaldab nii kultuuri, sotsiaalset kui hariduslikku funktsiooni. Vajab eraldi lahtimõtestamist ministeeriumide üleselt.

Loojate ja kultuuritöötajate madal maine palga ja väheste sotsiaalsete garantiide tõttu. Elukutseline kunstnik olla on riskantne, väljavaated ümberõppeks võiks olla tööandjate ja riigi poolt toetatud.

Aasta 2030 valdkondlike eesmärkide kirjeldamine

Folkloor ja pärimus:

Pärimuskultuuri talletamine tuleviku põlvkondade tarvis (arhiivid jne) on süstematiseeritud ja lihtsalt kättesaadav.

Pillimeistri amet on tunnustatud ja käsitööoskused väärtustatud, mis tagavad järelkasvu. Toimib pärimusmuusikute kasvulava programm.

Rahvateatri ja rahvamuusika valdkonna juhendajate töötasud on konkurentsivõimelised ja vastavad juhendaja kvalifikatsioonidele.

Autentse pärimuse tähtsuse ja osakaalu kasv.

Valdkonna heade sisuskate eestkõnelejate arvu kasv.

Kultuuripärand:

Kodanikuühendus on võrdne ja arvestatav partner riigi järelvalveasutusele.

Vabatahtlik muinsuskaitse liikumine toimib kõikides Eesti maakondades.

Areneb eluliselt edasi arhivaalide jmt andmebaaside digikättesaadavus tavahuvilistele uurijatele - genealoogia, kalmistud, arhiivid, kodupaigalugu jmt.

Lõppenud on muuseumi ekspositsioonide "ekraanistumine". Muuseumid ei võistle interaktiivsuses internetiga. Üle 50% tööajast tegeletakse kogumistööga.

Toetatud on osalemine muuseumide haridusprogrammides üle Eesti - koostöö HTMiga!

Muuseumivaldkonna partnerorganisatsioonide (nt muuseumiühing) tegevustoetus on püsiv.

Erivajadustega inimesed saavad muuseumiekspositsioone ja teenuseid (giidiekspositsioon tugitoolis) mugavalt tarbida läbi digilahenduste.

Muuseumitöötaja on hinnatud professionaal, hästi tasustatud (vähemalt eesti keskmine palk), sh ka KOV muuseumides.

Muuseum on vaimse tervise ning heaolu tagaja ja rekreatsioonipaik.

Muuseum on ligipääsetav - pilet on taskukohane.

KuM ja HTM koostöö on väga suur ja sisuline. Võiks tekkida ühine nn kultuuriportfell (muuseumiküllastuste rahastamiseks) - regionaalse ebavõrdsuse vähendamiseks.

Kunst:

Eesti kunstnike osalemine mainekatel biennaalidel ja muuseuminäitustel on igapäevane (toimib rahvusvaheline kunstiturg).

Valdkonna toetamine on jätkusuutlik ja vähem projektipõhine

Stabiilselt toetatud ja hästi võrgustunud tugistruktuuride olemasolu.

Professionaalsete kunstivahendajate arvu tõus.

Laiema avalikkuse teadmised ja huvi kaasaegse kunsti vastu on tõusnud (maine ja küllastatavus).

Kunstniku elukutse on ühiskonnas väärtustatud ja atraktiivne karjäärivalik. Kunstnikupalka saab aastas 50 kunstnikku ja kehtestatud on eripension vabakutselisena töötanud loojatele.

Miinumtasud kunstnikele on fikseeritud.

Toimib aktiivne kunsti sündmuste vahendus tõmbekeskuste ja regioonide vahel.

Välja on arendatud näitusemajade ja galeriide võrgustik üle kogu riigi.

Teater:

Teater on kättesaadav kõigile elanikkonnagruppidele (pileti hind, transport jne).

Teater lastele ja noortele on üks oluline laste kultuuristrateegia osa.

Teatri tugiteenused ja info on digilahendustega kaetud.

Eesti teater on rahvusvaheline. Loojatel on oskused ja vajalik toetus, et luua rahvusvahelisi projekte.

Turistid lähevad teadlikult vaatama rahvusvaheliselt tunnustatud teatritegijaid Eesti teatrilavadel.

Meil on soov ja võimalused külalislavastajate ja -kunstnike kutsumiseks.

Riit toetab erateatreid läbipaistvalt ja eesmärgistatult (toetatakse vähemalt 1-2 töökoha personalikulusid). Toetused on stabiilsed, mitte projektipõhised.

Teater on hariduse loomulik osa (igale vanusele).

Vabakutseliste ja kutseliste tegijate koostöö suurenemine.

Periodilised esitlusfestivalid taseme ja kvaliteedi arendamiseks ja eristamiseks.

Eesti teatriharidus on isuäratav ka välistudengitele.

Eesti teater väärtustab talente ja ei tasalülita neid miinimumpalkadega.

Teater lähtub säästvast, keskkonda hoidvast mõtteviisist.

Teatri kvaliteet ja professionaalsus lasteaedades, koolides, rahvamajades esinevatel truppidel on tagatud.

Käsitöö:

Põlvkondadevaheline tihe sidusus, partnerlus.

Paikkondade käsitöö eripära joonistub hästi välja.

Valdkondlik tegevus ei ole nii sõltuv projektitoetustest.

Kvaliteetsed ja sisukad salvestused traditsioonilistest käsitöötehnikatest.

Traditsiooniline käsitöö ja meistrid on hinnatud ja toetatud (analoogia kirjanikupalk).

Tugev ja tihe koostöö teiste valdkondade ja rahvuskultuuri organisatsioonidega. Võrdsetel tasemel, võrdsetel alustel.

Muusika:

On loodud muusikaettevõtluse õppekava BA tasemel. On olemas rahvusvaheliselt võrgustunud muusikaettevõtted (plaadifirmad, kirjastused, agentuurid jms).

Olemas on toetusüsteemid artistide ja muusikaettevõtete rahvusvahelistumise ja ekspordi edendamiseks.

Muusikafestivalide tase on rahvusvaheliselt kõrge: kvaliteetne korraldus, kunstiline tase, mõju ühiskonnale (publiku huvi, majanduslikud mõjud piirkonnale jt)

Muusikatööstuse ökosüsteem on terviklik, arenev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline (sh kõrgetasemelised stuudiod). Tugistruktuuri spetsialistid on põhjalikult teadlikud kitsamalt valdkonna kitsaskohtadest.

Muusikute järelkasv on piisav ja nad on tulevase karjäärivaliku osas mitmekülgset motiveeritud.

Toetusmeetmed võimaldavad ühitada professionaalset muusikat ja haridust.

Professionaalne muusika on avalikus informumis väärtustatud ja esindatud.

Kontserdikülastus on keskmisele perekonnale vabalt ligipääsetav ja harjumuspärane. Kontsertide külastajate seas on jätkuvalt inimesi kõigest vanusegruppidest ja kontserdil käimine on elementaarne osa argielust. Kontserdielu on elav ka väikestes Eesti paikades.

Eestis tegutseb arvestatav hulk heliloojaid, kes tegelevad sellega põhikohaga, mida võimaldavad erinevad loometööle keskendumist toetavad meetmed.

On valminud Helikunsti Maja, mis toimib olulise tõmbekeskuse ja kontserdipaigana.

Erinevate kontsertorganisatsioonide kontsertide otseülekanded üle-Eestiliselt. Ülekanne võiks toimuda rahvamajas, kes ostavad väikese summa eest ülekande ja kohalik rahvas tuleb paari-eurose piletiga vaatama. Järjepidevusega tekib kogukonnatunne.

Lavastuskunst:

Materjalide taaskasutus (nt reklaamidest jms), tihedam koostöö erasektoriga.

Juba põhikoolis ja koolis tutvutakse lavastuskunsti kui eneseväljenduse vahendiga.

Eriala on hinnatud, lugupeetud ja hästi tasustatud.

Rekvisiidi- ja mööblilaod muutuvad digitaalseks - tekib parem ülevaade erinevate teatrite olemasolevatest materjalidest ja esemetest.

Kirjandus:

Eesti kirjandus on maailmas selgelt eristuv, äratuntav ja laialt tõlgitud.

Maailma kõrgkoolides õpetatakse eesti keelt, ja sellest kasvab eesti kirjanduse tõlkijate kogukond.

Riik on leidnud rahalised vahendid, et toetada Eesti kirjastusi ja raamatukogusid (Norra eeskujul).

Emakeelne haridus peab tagama laste lugemisoskuse, et säiliks kirjandus ja sünniks hea kirjandus.

Lasteraamat ilmub paberil, professionaalselt illustreeritud ja ilusas emakeeles.

Raamatukogudel on ülioluline roll kirjanduse kättesaadavuse tagamises ja populariseerimises

Kõik eestikeelsed raamatud on digiteeritud.

Religioon:

Korras ja kättesaadavad pühakojad.

Hästi ettevalmistatud kirikumuusikud ja vaimulikud.

Inimesed teadustavad oma usulist loomust ja praktiseerivad.

Toetatakse kirikumuusika viljelemist.

Film:

Filmipärandit kasutavad aktiivselt teised valdkonnad.

Olemas on kohalik filmiteadus ja filmikirjaoskus. Filmikeele ja meediapädevuse õpetamine on levinud.

Olemas on nõuetekohased (külm)hoidlad (filmipärandi säilitamiseks).

Olemas on voogedastusplatvorm Eesti filmipärandi üleilmseks edastamiseks.

Erialane kõrgharidus erinevates keeltes, ka eesti keeles (erinevatele filmivaldkonna spetsialistidele).

Võimalus oma erialast ära elada.

Loovisikutel on agendid, kes tegelevad lepingute jms

Raamatukogud:

Raamatukogud on ülemaailmsed infovahendajad, kõik ühes infosüsteemis eesti.raamatukogu.ee. Toimib üle-eestiline e-laenutuste võrgustik.

Raamatukoguvõrk katab terve Eesti (ei ole inforikkaid ja infovaeseid piirkondi) - igas koolis on raamatukogu või õpikeskus.

Tegutsevad liikuvad raamatukogud (raamatubuss).

Raamatukogu on elukestva õppe kants ja kogukonnakeskus (ruum on tähtis).

Ühendused on head - kodust raamatukokku saab kiiresti.

Raamatud liiguvad vabalt raamatukogude ja lugejate vahel (pakiautomaadid, droonid, pakirobot).

Raamatukoguhoidja palk on motiveeriv.

Suurem koostöö välispartneritega, üle maailma võrgustikes osalemine.

Disain:

Globaalne konkurentsivõime ja rahvusvaheline tuntus ja tunnustatus.

Tehakse valdkondadeüles koostööd ja vastatatakse ühiskonna ootustele.

Disain väärtustab keskkonda ja suhtub sellesse vastutustundlikult ja kehtlikult.

Disainiõpe on kõigi haridustasemetel õppekavades. Eesti disainiharidus on maailmas eeskujuks.

Arhitektuur:

Kvaliteetne ruum on avalik ruum (riik on hea elukeskkonna tellija).

Õigusaktides on ruumi kvaliteet argumendina sisse toodud.

Loodud on ruumiloome meeskond, kes kureerib kvaliteetse ruumi loomist.

Suurenenud on ruumialane teadlikkus ühiskonnas.

Ruumiharidus on osa üldharidusest.

Arhitektuuripäränd (k.a 20. sajandi arhitektuur) on ühiskonnas väärtustatud.

Arhitektuuripoliitikat rakendatakse nii valdkondlikult kui üleriigilistes dokumentides ja reaalsetes tegevustes ning otsustusprotsessides.

Tants:

Toetatud ümberõppe programm professionaalsetele tantsijatele. Pärast viieaastast töötamist balletiartistina tekib õigus ümberõppele, kättesaadavad on nõustamis- ja karjääriplaneerimise teenused. Väljateenitud aastate pensionile tekib õigus pärast 15 tööaastat.

Tantsija elukutse maine tõuseb, sotsiaalsed garantiid annavad kindlust.

Kaasaegse tantsuteatri olemasolu Eestis (trupp + teatrimaja + regulaarne riiklik rahastus).

Tantsualase eelkuteõppe riiklik tunnustamine ja toetamine - tagab tuleviku tantsijad, loojad, kriitikud, eestvedajad ja teadliku publiku.

Tantukunstniku palk (sarnaselt kirjanikele ja kunstnikele).

Aasta 2030 valdkondade üleste eesmärkide kirjeldamine

Olla oma valdkonnas teerajajaks maailmas.

Töönädal 4-päevaseks, üks päev kultuuripäevaks.

Rahvuskultuur on elujõuline, on tagatud oluliste tüviteoste valmimine (et kultuur säiliks läbi aegade).

Eesti keel ja kultuur on tuntud nii oma rahva keskel kui kogu maailmas.

Lõpetada nn rahvustevaheline integratsioon. Iga kultuuriruum areneb oma keskkonnas, pole vaja segunema sundida või suunata.

Toimiv mentorlusüsteem, mille kaudu tõuseb ja ühtlustub kultuurikorralduse tase üle-Eestiliselt ja valdkondade üleselt.

Taakasutus kui norm ja uus tööstusharu, ka Eesti eksporditartikkel. Keskkonna väärtustamine ja kehtlikkus igas mõttes.

Kultuur toetab lõimumist ja vähendab seeläbi hirne erinevate vähemuste suhtes. Eesti eri kultuuriruumide ühinemine on toimunud - venekeelsed inimesed osalevad ka kultuurielus aktiivselt jne

Kultuurisündmuste rahvusvaheline mõju ja nähtavus on kõrge, tagatud on Eesti kultuuri globaalne konkurentsivõime. Stabiilne tugi rahvusvahelistele projektidele ja neid vedavatele organisatsioonidele

Professionaalsete kultuurikorraldajate ja -vahendajate arvu tõus.

Ühtne lastekultuuri strateegia, mille eesmärgiks on edendada lastel kultuuri tarbimise harjumust (lugemisharjumus, teatris-kontserdil käimise harjumus jm). Eesmärgiks võimalikult huvitav ja integreeritud algharidus.

Eesti on oluline kultuuriturismi sihtkoht. Balti riikide koostöö ja Põhja-Balti koostööplatvormi arendamine.

Koostöö ühiskondlike teemade lahendamisel kultuuri-hariduse-tervishoiu-õigusvaldkonn ja – ettevõtjate vahel. Sädeinimeste risttolmlemine, koostöö eri valdkondade organisatsioonide vahel.

Produktioonikeskkondade mõtestatud arendus funktsioonide riskasutuse ja lõimumisega valdkondade ja regioonide vahel. Tugistruktuurid on olulisel kohal, ettevõtluskeskkond on hästi välja arenenud.

Kultuuriministeeriumi tugi huvihariduse kvaliteedi tähtsustamisele. Hetkel KOVi tasandi poliitika toetab kaasamist ja "päid", mitte hariduse sisu ja professionaalset süsteemset juhendamist. Riigi ja omavalitsuste ühtne toetus lastele kultuuris osalemiseks.

Teaduspõhisus ja professionaalsus - väärtustamine ja teadvustamine, et kõik alad vajavad spetsiifilisi oskusi.

Oskus erasektorit ja -raha rohkem kaasata, mis toob suurema sõltumatuse riigi toetustest.

Rahastus selge ja läbipaistev - Kulka toetus 100% või 0% - 50% rahastus poolik lahendus ja jätab korraldajad ning loojad keerulisse olukorda. Kultuuriministeeriumi osa peaks olema 4% SKT-st.

Riik rahastab vabaühendustele delegeeritud ülesannete täitmist ja leiab võimaluse katusorganisatsioonide stabiilsemaks toetamiseks.

Riigi panus kohalikesse omavalitsustesse on suurem. Nii teadimiste-oskuste kui finantsilise sisendi näol, et tagada teenuste professionaalsus ja kvaliteet.

Bürokraatia on vähenenud.

Kõik Eesti meediakanalid peaksid kohustuslikult edastama kultuuriteateid.

Tasakaal reaalse ja digitaalse vahel. Digitaliseerimine on oluline, aga peab olema ka võimalus tarbida kultuuripärandit sel kujul nagu on loodud.

Publik on sündmustesse rohkem kaasatud.

Edukate loovnimeste laiem tunnustamine ühiskonnas ja meedias. Seeläbi on tagatud nooruslike sädeinimeste suurem pealekasv ja noorte suurem huvi ja soov oma eriala tipptegijaks saamiseks (soov sarnaneda eeskujule).

Intellektuaalse omandi valdkond on hästi toimiv, teadlikkus on kasvanud, looja õigused on väärtustatud.

Loomingu kasutamisel ei ole kunstlikke piiranguid, litsentsi on lihtne hankida.

Võimalikud tegevused 2030. aasta soovitud eesmärkide saavutamiseks

Peame olema ise positiivsed ja inspireerivad eeskujud.

Internetivaba päev.

Kultuurimajadel võiks olla omatulu baasi suurendamise võimalus, et piletitulu sündmustest jääks kultuurimajale, mitte KOVile.

Kultuurilise eripära säilitamiseks on olemas programmid, jalgratast pole vaja leiutada, vajalik on toetuste jätkumine ja rahastamise suurendamine (nt pühakodade programm).

Anda täispanus (rahas) koolispordile, peaaegu lõpetada tippspordi rahastus - viia see "isemajandusele". Koolisport on ka kultuuriküsimus! Rahvatants jpm.

Soodustada ja toetada kohaliku loomingu kasutamist (näiteks ERR programmides).

Miks on ainult kunstniku- ja kirjanikupalk? Valdkonna tipp-professionaalid saavad tegeleda põhikohaga omal erialal, nii heliloojad, käsitöölised, kaasaegsed tantsijad jt.

Maksusoodustuse väljatöötamine kultuuri eraraha kaasamisel.

Käibemaksu erisuse (uuesti) sissetoomine kultuurisündmustele.

Partnerorganisatsioonide tegevuse toetuseks sõlmitakse mitme-aastased lepingud (3-5 aastat).

Projektide puhul peaks teatud baasprotsent rahastusest olema administreerimiskulude toetamiseks (sh kontori kommunaalkulud). See on protsent, mille kohta aruannet ja kuludokumente esitama ei pea).

Kirjaliku bürokraatia vähendamine aruandluses. Tekitada nt süsteem, et teatud summast allapoole piisab aruandest "raamat ilmus", "sündmus toimus".

Pikemaajalised strateegiad, 4-5-aastased rahastused projektidele, et ei peaks igakuiselt aruandlusega tegelema.

Kõik rahataotluskeskkonnad oleksid ühes baasis (või ühel lehel nähtavad!).

EAS loomemajandus - on vaja luua meede, mis võimaldab toetada projekte ilma majutustingimusega (suurprojektide meede praegu loendab ööbimiste arvu).

Valdkondadevaheline toetusmeede (Kultuurkapitali juures).

Hariduse baasraha sees teatud osakaal kultuuritarbimiseks, spetsiaalselt suunatud ja kasutatud sihtotstarbeliselt! Mitte jagada toetusena (liigne bürokraati) - vaid otse koolile.

Kultuuriministeerium võiks mõelda, kuidas kultuuriasutuste, muuseumide jne haridusprogramme võetaks arvesse uues haridusstrateegias.

Kultuuriministeeriumi ja haridus- ja teadusministeeriumi ühinemine.

Leida vahendid õpetajaõppe üliõpilaste kultuuritarbimise toetamiseks (piletite kompenseerimine).

Sotsiaal-, kultuuri ja haridus-teadusministeerium vajavad ühist huvihariduse programmi, kus on arvestatud huvitegevuse-hariduse-eelkutsõppe erinevaid eesmärke ja elukestva õppe, publiku kasvatamise, kultuuri jätkusuutlikkuse ja arendamise võimalusi.

Lugemise populariseerimiseks tehtavad üritused, nt Presidendi lugemistunnid, suunamudijad näitavad lugemise ja kirjutamise, aga ka kultuurielamuse vahendamisega suuna kätte.

Toetada kirjastustegevust, et säiliks eestikeelne kirjasõna.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse mudelit laiendada ja täiendada valdkondadeüleselt, samade lastele suunatud eesmärkide elluviimiseks.

Kultuurivaldkonna toimiv ja kättesaadav keskne arhiiv, kust kaudu on toimunud kultuurisündmused kättesaadavad (etendused, kontserdid, näitused jne).

Toetada nt programmi "Teater maal" eeskujul teiste valdkondade regionaalset kättesaadavust.

Digitiseerimine peaks toimuma jaotunud materjalist lähtuvalt, kättesaadavuse platvormid peavad lähtuma sihtrühmade ootustest.

Kultuurisündmuste ülekannete toetamine televisioonis - samamoodi erakanalites.

Transpordisüsteemi arendamine ligipääsu suurendamiseks.

Materjalide ja kostüümide taaskasutuskeskus (koondaks eri valdkondade sündmustelt, sh turundusüritustelt üle jäänud materjale, esemeid jm).

Residentuuride andmebaasi loomine, nii rahvusvaheline kui ka kodumaine valdkondade vaheline.

Autoriõiguse valdkond viia tagasi Kultuuriministeeriumi haldusalasse.

Sihtide elluviimiseks moodustatakse riigi poolt tasustatud töögrupid.

Eesti 2035 strateegia ja Kultuur 2030 elluviimise jälgimine ja pidev analüüs (mõõdikud ja tulemus).

Visiooni igapäevase rakenduslikkuse tagamiseks - heade praktikate ümarlaud, koostöökogu valdkondadeüleselt, et aeg-ajalt visioonide rakendamisest tuua häid näiteid toimimisest ja arutada, mida veel teha. Koostöökogusse võiksid kuuluda visionäärid eri valdkondadest, kes hoomavat suuremat pilti.

Selgitada välja kõige kultuurisõbraliku KOV (milline % rahastusest läheb kultuurile).

Kultuuri tarbijate ja mittetarbijate uuringu regulaarne läbiviimine.

Aitäh kõigile osalejatele ja kaasamõtlejatele!